

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 344/2013-34

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. augusta 2013 v senáte zloženom z predsedu Milana Ľalíka a zo sudcov Marianny Mochnáčovej a Petra Brňáka vo veci sťažnosti Družstva invalidov U. P., zastúpeného advokátom JUDr. D. K., Advokátska kancelária, P., pre namietané porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cb 47/2008 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Družstva invalidov U. P. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cb 47/2008 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Družstvu invalidov U. P. priznáva finančné zadostučinenie v sume 5 000 € (slovom päťtisíc eur), ktoré je Okresný súd Piešťany **p o v i n n ý** vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Piešťany je povinný uhradiť trovy právneho zastúpenia JUDr. D. K. v sume 269,58 € (slovom dvestošesťdesiatdeväť eur a päťdesiatosem centov).

4. Vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. januára 2013 doručená sťažnosť Družstva invalidov U. P. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trnava v konaní vedenom pod sp. zn. 13 Cb 10/2005 a Okresným súdom Piešťany v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Cb 47/2008.

2. Sťažovateľ vo svojej sťažnosti uviedol, že konanie vo veci začalo pôvodne návrhom na zaplatenie sumy 5 609,90 € s príslušenstvom podaným 15. decembra 2004 na Okresnom súde Trnava a bolo vedené pod sp. zn. 4 Rob 52/2004. Vo veci bol vydaný 24. januára 2005 platobný rozkaz na zaplatenie uvedenej sumy. Po podaní odporu bol spis prevedený do registra Cb a zaevidovaný pod sp. zn. 13 Cb 10/2005. Vo veci sa konalo na Okresnom súde Trnava do konca roku 2007, a januára 2008 prešla vec na Okresný súd Piešťany (ďalej len „okresný súd“), kde je vedená pod sp. zn. 5 Cb 47/2008. Sťažovateľ poukázal na skutočnosť, že konanie vo veci trvá už viac ako 8 rokov a je poznamenané priet'ahmi a nečinnosťou okresného súdu, a preto žiada, aby ústavný súd prijal sťažnosť na ďalšie konanie a vo veci rozhodol nálezom, ktorým vysloví porušenie jeho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy neefektívnou činnosťou a nečinnosťou Okresného súdu Trnava a okresného súdu, prizná mu primerané finančné zadosťučinenie od oboch súdov v čiastke 8 000 € a náhradu trov právneho zastúpenia.

3. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadrila predsedníčka okresného súdu, ktorá uviedla podrobný prehľad vo veci uskutočnených úkonov a konštatovala, že v konaní pôvodne vedenom na Okresnom súde Trnava súd priebežne konal, následne v konaní na okresnom súde došlo k priet'ahom v konaní, ktoré boli zapríčinené veľkým množstvom vecí pripadajúcich na jednotlivého sudcu a nedostatočným personálnym a materiálnym vybavením okresného súdu.

4. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k záveru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci pre správne posúdenie namietaného porušenia základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv nerozhoduje iný súd.

6. Sťažovateľ sa sťažnosťou domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných priet'ahov.

7. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou „Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného

súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu“ (m. m. IV. ÚS 221/04).

8. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

9. Zo sťažnosti, z jej príloh i z vyjadrení účastníkov vyplýva, že konanie o predmetnej veci o zaplatenie sumy 5 609,90 € trvalo ku dňu podania ústavnej sťažnosti viac ako 8 rokov. Táto skutočnosť mala významný dopad na sťažovateľa, pretože ide o právnickú osobu, ktorá združuje a zamestnáva cez chránenú dielňu ďalšie fyzické – zdravotne ťažko postihnuté osoby.

10. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietťahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú: a) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, b) správanie účastníka súdneho konania a c) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (I. ÚS 19/00, II. ÚS 32/02). Podľa uvedených kritérií posudzoval ústavný súd aj sťažnosť sťažovateľa.

a) Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom posudzovaného konania vedeného okresným súdom je konanie o zaplatenie sumy 5 609,90 € s prísl. za prenájom nebytových priestorov, ktoré tvorí štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti všeobecných súdov v rámci obchodných sporov. Vec nemožno považovať ani za skutkovo, ani právne zložitú.

b) Správanie účastníka konania je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Ústavný súd v posudzovanom konaní vedenom okresným súdom nezistil žiadne zásadné okolnosti, ktorými by sťažovateľ mohol prispieť ku vzniku priet'ahov v posudzovanom konaní. Bol to odporca, kto opakovane požiadal o odročenie nariadených pojednávaní a inicioval aj konanie o určenie neplatnosti zmluvy o prenájme nebytových priestorov, ktoré malo za následok prerušenie konania od 6. júla 2006 do 19. decembra 2007 (v čase, keď sa vec nachádzala na Okresnom súde Trnava).

c) Ďalším kritériom bol postup konajúceho súdu v predmetnej veci. Ako už bolo uvedené, konanie vo veci začalo pôvodne na Okresnom súde Trnava a bolo na ňom vedené pod sp. zn. 13 Cb 10/2005 do 31. decembra 2007. Ako okresný súd vo svojom vyjadrení Spr. 454/13 z 24. júna 2013 uviedol, „*Okresný súd Trnava vo veci od podania návrhu priebežne konal, koncom roku 2005 a do júla roku 2006 bolo vo veci nariadených 6 pojednávaní, na ktoré sa postupne ospravedlňoval odporca, resp. právny zástupca navrhovateľa. Následne od 5. 9. 2006, na základe uznesenia z 6. 7. 2006 bolo konanie prerušené do právoplatného skončenia iného konania, ktoré právoplatne skončilo 19. 12. 2007. Po prechode výkonu súdnictva na Okresný súd Piešťany od 1. 1. 2008 nebolo vo veci do 5. 11. 2012 konané bez priet'ahov, z dôvodu veľkého množstva vecí, ktoré vybavovali jednotliví sudcovia Okresného súdu Piešťany, nakoľko prevzali od Okresného súdu Trnava všetky nevybavené civilné veci patriace do územného obvodu okresu H. od 1. 1. 1997, pričom Okresný súd Piešťany nebol na prechod tak veľkého množstva spisov personálne ani materiálne vybavený. Uvedený stav mal za následok, že civilní sudcovia mali v senáte viac ako 600, či 700 vecí registra C, Cb, P, ktoré museli postupne vybavovať podľa nápadu.*

Po pridelení veci sudkyni JUDr. L. Ch. táto podľa poradia pridelenia vecí začala od 5. 11. 2012 vo veci konať, pričom po dvoch pojednávaniach ukončila dokazovanie a vo veci rozhodla rozsudkom, ktorý nadobudol právoplatnosť.“

Ústavný súd konštatuje, že v konaní na Okresnom súde Trnava neboli vo veci zistené prietahy, v dôsledku čoho sťažnosti v tejto časti nevyhoveli (pozri bod 4 výroku). Prietahy v konaní, a tým aj porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy boli zistené v konaní okresného súdu, ktorý v období od 1. januára 2008 do 5. novembra 2012, t. j. takmer 5 rokov, nevykonával vo veci žiadny úkon. Uvedené obdobie nečinnosti potvrdil vo svojom vyjadrení aj okresný súd, ospravedlnil ho však nedostatočným personálnym a materiálnym vybavením. Ústavný súd poznamenáva, že vo svojom rozhodnutí už judikoval, že je vecou štátu, aby svoje súdnictvo organizoval tak, aby jeho princípy zakotvené v ústave boli rešpektované. Prípadné nedostatky v tomto smere nemôžu ísť na ťarchu občanov (resp. právnických osôb), ktorí od súdov oprávnene očakávajú ochranu svojich práv v primeranej dobe (lehote). Ústavný súd zoberal na vedomie skutočnosť, že vo veci bolo právoplatne rozhodnuté, v čase podania ústavnej sťažnosti však stav právnej neistoty sťažovateľa ešte trval, a preto bolo potrebné vysloviť porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom (pozri bod 1 výroku).

11. Napriek skutočnosti, že ústavný súd zistil a vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, nevyhoveli žiadosti sťažovateľa udeliť okresnému súdu príkaz konať vo veci, pretože konanie vo veci sp. zn. 5 Cb 47/2008 bolo ukončené 5. februára 2013, rozsudok bol vyhlásený 26. februára 2013 a právoplatnosť nadobudol 26. marca 2013 (uznesením z 5. apríla bolo opravené záhlavie rozsudku, ktoré sa stalo právoplatným 3. mája 2013).

12. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd na žiadosť osoby, ktorej práva boli porušené, rozhodnúť o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. Keďže ústavný súd rozhodol o tom, že bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, zaoberal sa aj jeho žiadosťou o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia,

ktoré je podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde náhradou nemajetkovej ujmy vyjadrenej v peniazoch. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti prípadu, povahu veci, celkovú dĺžku konania, správanie sťažovateľa, a berúc do úvahy skutočnosť, že vo veci bolo právoplatne rozhodnuté, dospel k záveru, že v danom prípade suma 5 000 € zodpovedá primeranému finančnému zadosťučineniu za ujmu, ktorú utrpel.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo svojej doterajšej judikatúry v obdobných prípadoch a zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

13. Podľa § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy. Ústavný súd podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 269,58 € z dôvodu trov právneho zastúpenia, a to za dva úkony právnej služby (príprava a prevzatie veci a písomné vyhotovenie sťažnosti – vykonané v roku 2012) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 14 ods. 1 písm. a) a b) a § 16 ods. 3.

14. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. augusta 2013